

اخوان المسلمین و کابوس های پس از مرسی

حدود پنج سال از سرنگونی دولت محمد مرسی رئیس جمهور سابق مصر و اعتراضات طرفداران اخوان المسلمین به کودتای نظامی می گذرد؛ اما همچنان عواقب این اعتراضات دامین این گروه اسلام گرای مصری را گرفته و گویی قرار نیست کابوس آن ها پایان یابد.

به گزارش آران نیوز: اخوان المسلمین مصر پس از سقوط محمد مرسی رئیس جمهور سابق این کشور در سال 2013 نقش فعالی در اعتراضات و تحصن های پس از آن داشت که همین مسئله باعث شد تا با برخورد شدید دولت نظامی مصر مواجه شود.

بسیاری از اعضا و رهبران این حزب اسلام گرای مصری کشته یا دستگیر شدند و اکنون نیز پس از گذشت دستکم پنج سال از وقایع میدان رابعه عدویه همچنان بسیاری از آنها در دادگاه های این کشور محاکمه و احکام سنگینی برایشان صادر می شود. حکم اعدام برای 75 تن از اعضای این گروه که روز شنبه در دادگاه جنایی قاهره به ریاست قاضی «حسن الفرید» اعلام شد گواه بر این مدعا است که گویی کابوسی که از سال 2013 شروع شده نمی خواهد برای اخوانی ها به پایان برسد.

هرچند که تاریخ سیاسی و اجتماعی اخوان المسلمین همواره با فراز و فرودهای زیادی همراه بوده است، اما طی سال های گذشت این حزب به دلیل سرکوب شدید هوادارانش و دستگیری گسترده رهبران و اعضای آن به ویژه پس از سقوط دولت محمد مرسی دیگر مجالی برای فعالیت نیافت.

اخوانی ها که در سال 1928 میلادی (1307 شمسی) در شهر 'اسماعیلیه' مصر به رهبری «حسن البنا» بنیان نهاده شدند به مرور فعالیت های خود را به دیگر کشورهای عربی و اسلامی گسترش داد، این روزها حال خوشی ندارد.

رهبران ارشد این گروه از جمله محمد مرسی رئیس جمهوری سابق مصر، محمد البدیع مرشد این حزب، خیرت الشاطر و رشاد البیومی دو معاون البدیع و محمد البلتاجی و عصام العریان از رهبران ارشد و هزاران تن دیگر از اعضای آن اکنون در زندان هستند.

شاید اقدام دولت مصر در تروریستی خواندن این گروه که در اواخر ماه دسامبر 2013 صورت گرفت و به دنبال آن دفتر مرکزی و همه دفاتر آن بسته شد خبر از جدیت دولت عبدالفتاح السیسی برای مقابله با این حزب همچون اسلاف خود مانند جمال عبدالناصر، انور سادات و حسنی مبارک دارد و گویی قرار نیست اختلاف میان دو طرف پایان یابد.

اما اخوانی ها با مشکلات و چالش های بسیاری مواجه هستند؛ شاید اگر کمی محمد مرسی پس انتخابات ریاست جمهوری مصر در سال 2012 منطقی و با برنامه رفتار می کرد و در تیم خود از افراد کارشناس و نخبه سودمی برد و رهبران این حزب نیز یک دل و متحد از او حمایت می کردند، وضعیت به گونه ای دیگر رقم خورده بود.

شاید بزرگترین مشکلی که این حزب در حال حاضر با آن مواجه است فقدان یک ساختار مشخص تشکیلاتی است به طوری که اکنون مرشد این گروه یا اعضای مجلس شورای این حزب مشخص نیست.

نکته دیگر نیز انشقاقات و چند دستگی است که پس از کودتای 2013 در داخل این گروه پدید آمد. بسیاری از اعضای این گروه یا به خارج سفر کردند و در ترکیه و قطر ساکن شدند و یا اینکه با تشکیل گروه ها و تشکلات کوچکتر به نوعی اعلام موجودیت کردند.

اختلاف در نوع فعالیت و حضور این حزب در عرصه سیاسی و اجتماعی جهان عرب نیز از دیگر مواردی است که پیش از هرچیز باعث چند دستگی در این حزب شده است.

گروهی از اخوانی ها همچنان بر کارکرد گذشته این حزب تاکید دارند که در برگیرنده فعالیت های سیاسی، تجاری و مبلغانه این حزب است و در کنار آن نیم نگاهی نیز به قدرت دارند. گروهی نیز بیشتر در مسیر افراطی گری و مبارزه مسلحانه تغییر موضع دادند که گروه های مبارز به رهبری محمد کمال و محمود عزت از اعضای ارشد اخوان المسلمین از این طیف به شمار می آیند. گروه های افراطی مانند جنبش «حسم» که طی سال های گذشته عملیات های پرشماری علیه نیروهای دولتی مصر انجام دادند زاینده این طیف از اخوان المسلمین است. و گروه سوم نیز معتقدند که اخوان باید منحل شود.

فشارهای دولت عبدالفتاح السیسی پس از 30 ژوئن 2013 (9 تیر 92) بر اخوان و سرکوب گسترده هواداران این حزب در تحصن های پس از 30 ژوئن توسط نیروهای امنیتی و نظامی به ویژه در میدان رابعه عدویه، باعث خروج بسیاری از اعضای اخوان به خارج از مصر شد و همین مسئله باعث شد تا برخی از اعضای اخوان راه مبارزه مسلحانه را در پیش بگیرند که در نهایت جنبش های «حسم» و «لشکر انقلاب» شکل گرفت که در لیست گروه های تروریستی آمریکا و انگلیس نیز قرار گرفتند.

موضوع دیگر کاهش منابع فکری اخوان المسلمین است. بسیاری از نظریه پردازان این حزب در زندان هستند و اندیشه اسلام سیاسی که این گروه از بدو تاسیس داعیه دار آن بوده اکنون با تهدید جدی در داخل مصر مواجه شده است به ویژه در زمانی که رهبران مصر به دنبال انقلاب دینی در مصر هستند.

عبدالفتاح السیسی طی سخنرانی در الازهر که به مناسبت میلاد پیامبر اسلام(ص) و آغاز سال نو میلادی (2015) ایراد کرد، خواهان 'انقلابی دینی' شد. انقلاب دینی که السیسی پیرامون صحبت کرده در واقع به نوعی در تقابل با اندیشه گروه های

اسلام گرا در مصر و از جمله اخوان المسلمین قرار دارد و برای این گروه ها راهی نیست جز تغییر رویکرد و بالابردن منابع فکری که می توانند به جامعه مصر تزریق کنند.

مسئله دیگر موافقت ها و مخالفت ها با اخوانی ها در خارج از مصر است. برای مثال کشورهایی مانند عربستان و امارات از قبل با اخوانی ها مشکل داشتند، از برکناری مرسی شدیداً استقبال کردند و از سوی دیگر برخی کشورها مانند قطر و ترکیه ، این تحولات را یک کودتای نظامی تمام عیار دانسته و اعلام کردند نظامیان با سوء استفاده از شرایط موجود، اقدام به کودتای نظامی کرده و دولت قانونی مصر را برکنار کردند.

حتی درگیری های بعدی که میان عربستان، مصر، بحرین و امارات متحده عربی به عنوان مخالفان اخوان المسلمین با قطر به عنوان طرفدار این حزب که بهانه حمایت دوحه از تروریسم به وجود آمد و منجر به محاصره همه جانبه قطر شد، نشان از وجود از اختلافات شدید بر سر این حزب در خارج از مصر است.

گروه اخوان المسلمین مصر با وجود همه این مشکلات و موانع در صورتی که بتواند با اتحاد میان طیف های مختلف خود، یک راهبرد مشخصی را برای خود ترسیم کند همچنان می تواند یک بازیگر قوی در عرصه سیاسی و اجتماعی مصر باشد. هرچند که با وجود اختلافات و تسویه حساب های خارجی هنوز هیچ کورسوی امید برای صلح و آشتی میان اخوانی ها و دولت حاکم در مصر مشاهده نمی شود.

گزارش از **رضا میرزایی